

הלבנות יום הכפורים סימן תריג

(יב) להקביל פני אביו או רבו או (יג) מי (ו) שגדול ממנו בהקמה או לצרפי מצוה, (יד) יכול לעבר במים עד צנארו בין בהליכה (טו) בין בתורה, ובלבד שלא יוציא ידיו מפתח שפת חלוקו להגביה שולי חלוקו (טז) על זרועו, ויהא שלא יהיו המים רודפים, דאם-פן אף בחל אסור מפני הסכנה, אפלו אם אינם מגיעים אלא (יז) עד (יח) מתננים: ו יתא דשרי לעבר בגופו במים לדבר מצוה, דוקא לעבר בגופו במים עצמן, (יח) אכל לעבר (ט) בספינה קטנה (י"ג) מי שאוסר: ז (כ) הרב אסור לעבר במים פרי לילך אצל (ט) תלמידו: ח (ההולף לשמר פרותיו, מתר לעבר במים (כא) בהליכה אכל לא בתורה: הגה וכל מקום דמתר לעבר במים, (כב) אפלו תנה לו דרך שכול לתקוף בפשה מתר לעבר, הילמעט בהליך עדיף (י) שפי (א"י): ט ואסור להצטנן בטיט (כג) לח אם הוא טופח על-מנת להטפית. וואסור להצטנן בכלים שיש בהם מים אפלו (כד) הם חסרים, בין של הרס בין של מתכת; אכל אם הם ריקים מתר, וכן פירות וכתיווק: הגה ואסור (ל) לשרות מפה מפעור יום ולצטננה קמין פלים נגובים ולהצטנן בה ביום-הכפור, דחושעין שקמא לא תנגב קפה (כה) ויבוא לידי סחיטה (הנחת מיימי פ"ב וירדו וס"ק ומנהיגים). ההולף רותץ פדרכי אף-על-פי שאינו מספן (רמב"ם): י (יג) פלה, (כו) כל שלשים יום מתרת לרחץ פניה: יא מי שדאך קרי בזמן הזה ביום-הכפורים, אם לח הוא, מקנחו במפה ודיו, ואם יבש הוא (כז) או שנתלכלך, (כח) רותץ מקומות המלכלכים בו לבד ומתפלל, (כט) ואסור לרחץ גופו או לטבל (ל) אף-על-פי שבשאר ימות השנה הוא רגיל לטבל לתפלה: יב *בזמן הזה אסור לאשה (יג) לטבל ביום-הכפורים אפלו הגיע זמן טבילתה (לא) בו ביום:

ל מקרא דכ"ב ושטול שם ופירוש רש"י שם דאין נראה דבלבד אלא גבוש על חסיו מ שם וקאמר ג טור קטס כ"ג * דמחכים עשו חזק לדברים שאין לה ספק מן הנהו יתיר קשל חזיר, בתייחף) ס ביקא שם ולא אכשאו ופשוו הפוקים לתמא ע ברייתא שם פס פטא רב יליך רפאי שם ע שם יתא וקאמר ק שם יתב אשי ר רב יהודה ודאך שם ש משנה שם יתבי א"ל ע"כ, הקמח הפוקים ת חסרים פ"ג ג א וסים שם כ"ח שפ"ה שפ"ה ו' ב צתתו לעיל סימן תקנר

באר היטב

דפ"ח בשם רש"ל פ"ב שפ"ה, וכן דעת אחרונים: (יא) לשרות ומיט כפר לקח ידיו ורגליו ע"כ במפה ולמחר מעבירה ע"ג עיניו, דבנה לא חושעין לסחיטה, סר"ף: (יב) פלה, וצ"ע ברש"י בקהלות דף ד צ"א, מ"א ועין בפרקי דמערב"ק שהקשה פן לרש"י ופרץ, ע"ש: (יג) לטבל, נ"ל דסלובכת לבנים מתרת לרחץ מעט בין ודוכייה, מ"א, ע"ש:

לרחץ, ולא נ"ע ממי שנגליו בזה, מ"א: (ו) שגדול, משמע דבשיין אסור, מ"א: (י) מתננים, לאו דוקא אלא מעט למצלה מהם, מ"א: (ט) בספינה, עין פטור מ"ש בשם פתיג ועין אחרונים מה שהקשו עליה, ועין כנה"ג ועין בכאר היטב אשר לפני: (ט) תלמידו, ואם א"א לו לתלמיד לילך מתר לרבו לילך אצלו, ט"ו, ובלבד לא כ"כ, ע"ש: (י) שפי,

משנה ברורה

בגדונו²⁰²: ה (יב) להקביל פני אביו או רבו²⁰³ וכ"ו, ודוקא (יג) פשאין לו דרך אחרת להגיע שם למחוז הפצו, ועין לקמן בסוף סעיף ח ובמשנה ברורה שם: (יג) מי שגדול ממנו, אכל (טו) בשיין אסור: (יד) יכול לעבר וכ"ו, ואינו חושש משום אסור רחיצה ביום-הכפורים, פ"ין דהיא לדבר מצוה ואינו מספן ביום-הכפורים, שלא ירצה שוב לילך [גמרא]: (טז) על זרועו²⁰⁴, דעל-ידי זה אינו נראה כמלבוש אלא כפושאגה על כתפו, ואמר מר: היוצא מקפלת בשפת, חיב השאת (רש"י): (יז) עד מתננים, לאו דוקא, (יח) אכל לעבר וכ"ו, דרחיצה (יח) שאינה אסורה אלא ביום-הכפורים התיירו, אכל לשוט דאסור בכל שבתות השנה לא התיירו, (יט) ועוד, דרחיצה שאני שכול לעשות על-ידי שני, דהנינו מה שאינו מציא ידו מפתח חלוקו ואית לה הברא, וכו', מה שאין פן בשיטה שאין יכול לעשות הכר שם ויש גנרה שפא יעשה חבית של שיטין לשיט על-ידי, ואפלו אין העכו"ם המוליכה עושה מלאכה פנה פצבור ישראל, (כ) גס-פן אין להקל: (כ) בספינה קטנה, וכל-שפן לשיט ממש דאסור²⁰⁷: ז (כ) הרב אסור²⁰⁸ וכ"ו, עק לעיל בסימן שא במשנה ברורה סעיף-קטן יא²⁰⁹: ח (כא) בהליכה²¹⁰, משום הפסד ממון²¹¹: (כב) אפלו תנה לו דרך וכ"ו מתר לעבר, ותאחרונים (כג) הספימו דמוטב להקיר ולא לעבר: ט (כג) לח, לאו דוקא בנדים, אלא אפלו לישב [נמשעם, פ"ין שיש בו טופח על-מנת להטפית, עובר הלחלוחית (כד) ומתענג, ולהכי אסור], גמרא: (כד) הם חסרים, וכל-שפן מלאים, שיש לחש שחזו המים עליו: (כה) ויבוא לידי סחיטה²¹², אכל (כג) מתר לקחם ידיו ורגליו ערב-יום-כפור במפה ולמחר מעבירה על עיניו, (כז) דהיא עדין לתה קצת מקנות ידים דאמתיל, דכנה לא חושעין לסחיטה: י (כז) כל שלשים יום, אחר נשואיה, פדי שלא תהגבה על בעלה²¹³, כתב המח"אדם: נראה שנה הנה בזמניהם שלא היו כבית-הכנסת כל היום, אכל בזמן הנה שאינו רואה אותה כל היום, לא שמעיה שנהגין פנה התר: לא (כז) או שנתלכלך²¹⁴, רוצה לומר, שנתלכלך מזה פשוו בכמה מקומות: (כח) רותץ מקומות²¹⁵ וכ"ו, הינו שרוחץ פשוו כד לא בקנה, שלא יבוא לידי סחיטה (אחרונים): (כט) ואסור לרחץ גופו, הינו בשאר מקומות, וכן אסור (כס) לשפף עליו תשעה קבין מים אפלו מי שנוהג כף בשאר ימות השנה: (ל) אף-על-פי שבשאר ימות השנה וכ"ו, רבזמן הנה אין צדיה טבילה לבעל-קרי מדיקא, לא לדבר-תורה ולא לתפלה, כדלעיל בסימן פת, ואין לכתור משום זה אסור רחיצה: יב (לא) בו ביום, ואפלו שלא לשם משמיש, דנה בלאו הכי אסור, אלא כדי שמהא שהונה גס-פן אסור²¹⁶, ואשה שלובשת לבנים ביום-הכפורים²¹⁷, (כי) מתרת (כז) לרחץ מעט בין נרבויה, ולא חרץ בקנה כי אם בדי, שלא תבוא לידי סחיטה:

שער הציון

(י) אחרונים: (ט) מגן-אברהם רש"א: (טו) ויש מן הפוסקים שכתבו טעם אחר והצריכו לעשות שני שלא יוציא ידו מפתח שפת חלוקו (אפלו להגביה חלוקו מעט כדרך שעושין כל עובדי המים בחל), כדי שעל-ידי השתי יזכר השמים אינו חל ולא יבוא לסחט את בגדיו, וטעם זה סתם המתבר לעיל בסימן שא סעיף ד, והוא סותר פנה את עצמו, וזהו שרבו שם בעל הפת"ה שכתב: ועין לקמן בסימן תריג סעיף ה: (י) מגן-אברהם, וכן משמע מהג"א שהקדים לדבריו, ועין ט"ו: (יח) בית יוסף: (יט) ט"ו, ועוד טעם, דרחיצה שאינה של מעט אינו אסור כל-פך, מה שאין פן שיטה [בית והג"א]: (ל) מגן-אברהם, ועין בפרקי-מגדים שכתב דלעבר בספינה קטנה בשבת לעד מנין עשה? יש לומר דאסור, ועין לעיל סוף סימן שלט בשערי-תשובה²¹⁸ ומשנה ברורה שם מענין זה²¹⁹: (לא) רש"י ובי"ח ומגן-אברהם רש"י: (כ) רש"י: (כג) מגן-אברהם בשם הר"ף: (כד) רש"י: (כה) אחרונים: (ט) מגן-אברהם רש"א: (פ) דהוא רחיצה שאינה של מעט רק למצוה שרי, וכו'ל:

* בזמן הזה אסור לאשה וכ"ו בו ביום, עין משנה ברורה, ודוקא הם שהיו עוסקים בטוהרות הנה צריך לטבל מיד כדי שלא יטמאו השתרות, אכל השמא דהטבילה אינה באה אלא לטהרה לבעלה, יכולה היא לרחץ ולחף ערב יום-הכפורים, וחוספת קצט גם למוצאי יום-הכפורים משום דצדיה חסיפה סמוך לטבילה [ותוספות בב"ע ר"ח ע"ב ד"ה כל, ע"ש]:

כלל להנאת רחיצה: (טו) בין בתורה, דאם לא-כן אהא מכשילו לעתיד לבוא, שלא ירצה שוב לילך [גמרא]: (טז) על זרועו²⁰⁴, דעל-ידי זה אינו נראה כמלבוש אלא כפושאגה על כתפו, ואמר מר: היוצא מקפלת בשפת, חיב השאת (רש"י): (יז) עד מתננים, לאו דוקא, (יח) אכל לעבר וכ"ו, דרחיצה (יח) שאינה אסורה אלא ביום-הכפורים התיירו, אכל לשוט דאסור בכל שבתות השנה לא התיירו, (יט) ועוד, דרחיצה שאני שכול לעשות על-ידי שני, דהנינו מה שאינו מציא ידו מפתח חלוקו ואית לה הברא, וכו', מה שאין פן בשיטה שאין יכול לעשות הכר שם ויש גנרה שפא יעשה חבית של שיטין לשיט על-ידי, ואפלו אין העכו"ם המוליכה עושה מלאכה פנה פצבור ישראל, (כ) גס-פן אין להקל: (כ) בספינה קטנה, וכל-שפן לשיט ממש דאסור²⁰⁷: ז (כ) הרב אסור²⁰⁸ וכ"ו, עק לעיל בסימן שא במשנה ברורה סעיף-קטן יא²⁰⁹: ח (כא) בהליכה²¹⁰, משום הפסד ממון²¹¹: (כב) אפלו תנה לו דרך וכ"ו מתר לעבר, ותאחרונים (כג) הספימו דמוטב להקיר ולא לעבר: ט (כג) לח, לאו דוקא בנדים, אלא אפלו לישב [נמשעם, פ"ין שיש בו טופח על-מנת להטפית, עובר הלחלוחית (כד) ומתענג, ולהכי אסור], גמרא: (כד) הם חסרים, וכל-שפן מלאים, שיש לחש שחזו המים עליו: (כה) ויבוא לידי סחיטה²¹², אכל (כג) מתר לקחם ידיו ורגליו ערב-יום-כפור במפה ולמחר מעבירה על עיניו, (כז) דהיא עדין לתה קצת מקנות ידים דאמתיל, דכנה לא חושעין לסחיטה: י (כז) כל שלשים יום, אחר נשואיה, פדי שלא תהגבה על בעלה²¹³, כתב המח"אדם: נראה שנה הנה בזמניהם שלא היו כבית-הכנסת כל היום, אכל בזמן הנה שאינו רואה אותה כל היום, לא שמעיה שנהגין פנה התר: לא (כז) או שנתלכלך²¹⁴, רוצה לומר, שנתלכלך מזה פשוו בכמה מקומות: (כח) רותץ מקומות²¹⁵ וכ"ו, הינו שרוחץ פשוו כד לא בקנה, שלא יבוא לידי סחיטה (אחרונים): (כט) ואסור לרחץ גופו, הינו בשאר מקומות, וכן אסור (כס) לשפף עליו תשעה קבין מים אפלו מי שנוהג כף בשאר ימות השנה: (ל) אף-על-פי שבשאר ימות השנה וכ"ו, רבזמן הנה אין צדיה טבילה לבעל-קרי מדיקא, לא לדבר-תורה ולא לתפלה, כדלעיל בסימן פת, ואין לכתור משום זה אסור רחיצה: יב (לא) בו ביום, ואפלו שלא לשם משמיש, דנה בלאו הכי אסור, אלא כדי שמהא שהונה גס-פן אסור²¹⁶, ואשה שלובשת לבנים ביום-הכפורים²¹⁷, (כי) מתרת (כז) לרחץ מעט בין נרבויה, ולא חרץ בקנה כי אם בדי, שלא תבוא לידי סחיטה:

הלכות יום הכפורים סימן תריג

ביאורים ומוספים

משנ"ב ס"ק יא

בגרי' (21)²¹.
(22) ואפילו לבופף את ראשו ופיר למטה כדי שלא יבוא לגרונו, כתב לעיל (סי' תקסו ס"ק יא) שאסור.

ואף לרחוץ את פיו במשקה שאינו ראי' לשתיה, כגון חומץ וכדו', כתב המטה אפרים (סי' ג) שאסור. וכן לעינין שטיפת הפה בימי פה', דעת הגרי' קרליץ (החט שמי יום כיפור עמ' קלג) שאף על פי שאינם ראי' לשתיה, אין להחיר את הדבר.

אכן, באופן שנוצרך לשיטת הפה מחמת חולי גרון וכדו', כתב בשו"ת שבת הלי' (חיד' סי' נד אות ו) שמותר לו לשטוף את הפה במים שאינם ראי' לשתיה, כגון שהם מעורבים בתרופה מרה, שהרי גם אם יבלע אותם אינם אסורים אלא מדרבנן (ומשום איסור רחיצה אין לאסור שהרי במקום חולי הותר הדבר, וכמו שכתב המשני' לעיל (סי' י). והוסף, שהיינו דוקא באופן שהותרה רפואה ביום כיפור, כמבואר במשני' שם). וכן דעת הגרי' אויערבך (שולחן שלמה ערכי רפואה ח"ב עמ' קצט) והוסף, ובלבד שיזהר שלא לבלוע, והגרי' קרליץ (חוט שני יום כיפור עמ' קלג) [וראה מה שכתב בשו"ת דוב מישרים (ח"א סי' קכד אות ג) בנדון זה]. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' תרב ס"ק טו) לענין בליעת תרופה לחולה שאין בו סכנה.

ולענין המוהלים הנהגים ליתן יין בפיהם קודם המציעה, כיצד ינהגו ביום כיפור, ראה מה שכתב לקמן (סי' תרכא ס"ק יא).

משנ"ב ס"ק יב

לקבל פני אביו או רבו'²².
(23) וגם לגבי אשה, כתב לעיל (סי' שא ס"ק י) שהיא שזה לאיש במצות הקבלת פני הרב, והוסף, שהיינו דוקא ברשות בעלה.

ומה נחשב כהולך לצרכי מצוה, שהותרה לו הליכה במים, ראה מה שכתבנו לעיל (שם).

משנ"ב ס"ק יג

על זרוע'²⁴.

(24) ומה שהותר לעבור במים כשהוא לבוש, ואינו נאסר משום 'מלבי' את בגדיו, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' שא ס"ק יא) ובביה"ל שם (די' יכול).

משנ"ב ס"ק יד

בשערי השוק'²⁵ ומשנה ביה"ט שם פ'ענין נה'²⁶.

(25) שם (סי' ח) כתב בשם השבות יעקב, שמותר לעבור בספינה בתוך התחום לצורך מנין, כשאינה עוברת בשביל הישראל בלבד, ושבושית נדע ביהודה כתב, שאינו אומר בזה לא דתור ולא איסור, ואם הורה איהו מורה להחיר במקום מצוה [על ידי קניית שבתה], אינו מוחה בדבר.

(26) שם (סי' לו) כתב בשם החיי אדם (כלל מד' סי' כ), עמי שצריך לעבור במעברות לצורך מצוה עוברת ואי אפשר בענין אחר, יתכן שיש לסמוך ולהחיר, והוסף במשני'ב, שאם הוא מחוץ לתחום, נראה שאין להקל כלל.

ולצורך חקיעת שופר בראש השנה, כתב במשני'ב לעיל (סי' תקפו ס"ק פה) בשם החיי אדם (כלל קמ' סי' ט) שאם אי אפשר בענין אחר, מותר לעשות כן אם הנכרי יעבידה והישראל לא יסייע כלל, אך הוסף לעיין למה שכתב לקמן (סי' תרלט ס"ק א), ושם כתב לענין מי שסוכתו מעבר לנהר, שאמנם יש המקילים לעבור בספינה על ידי נכרי כדי להגיע לסוכה, אבל הרבה אחרתם מחמירים בדבר, וראה בשערי'ב שם (סי' ב) בשם השערי' תשובה.

משנ"ב ס"ק יט

ובל'שפן לשוט מ'ש ד'אסור'²⁷.

(27) כמו שהתבאר לעיל (סי' שלט ס"ק לה), שטעם הדבר שאסור לשוט בספינה הוא משום שנראה הדבר כשט בעצמו.

משנ"ב ס"ק כ

הרב אסור'²⁸ וכר'. עין לעיל בסימן שא במשנה ביה"ט קטן יא'²⁹.
(28) ואף על פי שמוצה לרב ללמד את התלמיד, ביאר לעיל (סי' תקנד ס"ק כג) שאם יצטרך לו תלמידו ילך הוא אצל רבו.

(29) שם כתב לענין לעבור בנהר בשבת, שבאופן שדורב צריך את תלמידו מצד הירידה וחיפוטו או מצד מה ששנוע מגדלים אחרים, נחלק האחרונים בדבר, שלדעת הט"ו מותר, כיון שעל כל פנים גדול מנוט באיזה דברים, ולדעת התוספת שבת אסור, וסיים, שמי'מ באופן שהרב מסופק באיזה דבר וצריך לשאול את תלמידו בדבר, מסתבר בזה כהט"ו שמוותר, שזה לא גרע משאר דבר מצוה.

משנ"ב ס"ק כא

ב'הליכה'³⁰. ק'שום הפקר קמון'³¹.
(30) והתבאר לעיל (סי' שא ס"ק טו), שאף בזה מותר רק כשאנו מוציא ידיו מהחית שפת הלוקו, כמו לגבי הולך להקביל פני רבו, המשוב בשו"ע לעיל (כאן סי' טו).

(31) וכן כתב לעיל (סי' תקנד ס"ק כה) לענין תשעה באב, והוסף, שלפיכך בחזרה אסור שהרי אין הפסד ממנו, אמנם כתב לעיל (סי' שא ס"ק יד) לענין שבת, ששמירת ממונו היא גם כן קצת מצוה, ומי'מ אינה מצוה כל כך כדי להחיר גם את החזרה, והוסף, שאין דבר משום חשש שלא ירצה לילך בפעם הבאה, כיון שלא אכפת לנו אם ימנע ולא יחוס על ממונו, ועוד, שבדאי לא ימנע מללכת לשמור, שהרי ארב בהול על ממונו [ואכן בשערי'ב שם (סי' יד)], כתב כשב התסי' ישנים, שמשום הפסד ממון לא גזרו משום סחיטה.

משנ"ב ס"ק כה

ובוא ליד' קחיטה'³².
(32) אמנם כיון שחששו שלא יעבדה יפה, אם כן יש לאסור גם משום רחיצה, וכמבואר לעיל (סי' תקנד ס"ק כו) לענין תשעה באב, שבאופן זה נחשב הדבר כרחיצה, וראה מה שכתב המני' (סי' יא).

משנ"ב ס"ק כו

ב'די ש'לא תהנה על כ'לה'³³.
(33) וכן לענין סיכה, התבאר לעיל (סי' תקנד ס"ק כט) ובשערי'ב שם (סי' לה) שדינה כרחיצה [שונה הלכות סי' א].

ובטעם הדבר שהקילו בכך, ואף על פי שיש שסברו שרחיצה נאסרה מהתורה, ביאר בשערי'ב לעיל (סי' תריא ס"ק א) בשם הראשונים, שמהתורה אסור רק רחיצת כל גופו או על כל פנים רובו, אבל רחיצת מיעוט היא רק מדרבנן, טעם נוסף הביא שם, שמסר הכתוב לחכמים להחיר לפי ראות עיניהם [ולפי זה הסתפק שם, שבאופן שלא התייר חכמים אולי גם רחיצת מיעוט גופו אסורה מהתורה].

משנ"ב ס"ק כז

או ש'תלק'ף'³⁴.
(34) ולענין מי שראה קרי ביום כיפור, כיצד ינהג ומה תיקונו, ראה מה שכתב השו"ע לקמן (סי' תרטו סי' ב) ובמשני'ב שם (סי' ג-ד) ומה שהבאנו שם.

משנ"ב ס"ק כח

רוקן מקומות'³⁵.
(35) כמו שכתב הרמ"א לעיל (סי' עו סי' ד) שדינה של שבת רוע על כבוד כדן צואה, וביאר במשני'ב שם (סי' טו) שלפיכך יש להחמיר בה כשהיא על כשרו גם כשהיא מכוסה. וראה מה שכתב שם לענין כשהיא על בגדיו.

משנ"ב ס"ק לא

ג'פ'ן אסור'³⁶. ו'אשה שלובשת לבנים ביום הכפורים'³⁷.
(36) וראה מה שהתבאר בזה לעיל (סי' תקנד ס"ק יז).

(37) אכן כתב לעיל (סי' שבו ס"ק ו) שיש נשים שנהגו שלא ללבוש לבנים בשבת וכיום טוב, אך במקום שאין מנהג ידוע יש להחיר את הדבר.

